

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

Изх. № 01-00-303

София, 09.11. 2016 г.

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	<u>КП-653-03-95</u>
дата	<u>09.11.2016</u> г.

ЧРЕЗ
Г-ЖА ЦЕЦКА ЦАЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
43-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ДО
Г-Н ДАНАИЛ КИРИЛОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА
ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ

ОТНОСНО: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите, № 654-01-81, внесен от н.п. Вили Лилков и група народни представители на 08.06.2016 г.

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ЦАЧЕВА,
УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН КИРИЛОВ,

В отговор на Ваше писмо с изх. № КП-653-03-95/20.10.2016 г. относно Законопроект за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите, № 654-01-81 внесен в Народното събрание на 08.06.2016 г. от н.п. Вили Лилков и група народни представители, изразяваме следното становище:

С § 1 от законопроекта за изменение и допълнение на Закона за задълженията и договорите се предлага въвеждане на диференциран размер на законната лихва за забава на физически лица и търговци.

Министерство на финансите не подкрепя предложението със следните мотиви:

През 2011 г. е приета Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 година относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (Директивата). Съгласно член 12 от Директивата изискването е държавите членки да въведат разпоредбите на директивата в законовите, подзаконовите и административни разпоредби на националното си законодателство в срок до 16 март 2013 г.

Във връзка с транспонирането на член 3, параграф 2 от Директивата е прието Постановление № 100 на Министерския съвет от 2012 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени задължения в левове и във валута (ПМС № 100 от 2012 г.), с което е отменено ПМС № 72 от 1994 г.

Във връзка с открита от Европейската комисия процедура по нарушение на правото на Европейския съюз (запитване по системата EU PILOT 5467/13/ENTR) относно правилното транспониране на Директива 2011/7/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно борбата със забавяне на плащането по търговски сделки (Директива 2011/7/ЕС) е иницирана отмяната на ПМС № 100 от 2012 г. В запитването на Европейската комисия е посочено, че съгласно член единствен от ПМС № 100 2012 г. годишният размер на законната лихва се определя в зависимост от валутата на задълженията, т.е български левове, евро или

други валути. Разпоредбата на член 2, параграф 6, във връзка с параграф 7, буква „б” от Директивата не дава възможност за избор на различни начини за определяне на законната лихва спрямо вида на валутата, с която се извършва плащането. Еднозначно е посочено, че основният лихвен процент за държавата членка, чиято валута не е еврото (каквато е Република България), следва да бъде равностойният лихвен процент, определен от нейната национална централна банка, и най-малко осем процентни пункта. Констатирано е несъответствие при транспонирането на директивата по отношение на определянето на размера на законната лихва в България.

Във връзка с това несъответствие е разработен нов проект на постановление от Министерството на финансите. С приетото от Министерски съвет Постановление № 426 от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения е отменено ПМС № 100 от 2012 г..

Съгласно Постановление № 426 от 2014 г. за определяне размера на законната лихва по просрочени парични задължения годишният размер на законната лихва за просрочени парични задължения е в размер на основния лихвен процент на Българската народна банка в сила от 1 януари, съответно от 1 юли, на текущата година плюс 10 процентни пункта. Дневният размер на законната лихва за просрочени парични задължения е равен на 1/360 част от годишния размер.

Лихвеният процент в сила от 1 януари на текущата година е приложим за първото полугодие на съответната година, а лихвеният процент в сила от 1 юли е приложим за второто полугодие.

Във връзка с гореизложеното следва да се отбележи, че член 2, параграф 6 от Директивата определя минималния допустим размер на законната лихва за забава, който е основният лихвен процент на съответната държава членка **плюс най-малко осем процентни пункта. Този размер на законната лихва за забава е задължителен за държавите членки.**

Приложимият в Република България размер на законната лихва за просрочени задължения съгласно нормативната уредба след 1994 година, включително при действието на отмененото ПМС № 100 от 2012 г., е основният лихвен процент на Българската народна банка плюс десет процента. Възприетата нормативна уредба относно размера на законната лихва върху просрочени задължения е константна с цел осигуряване на правна сигурност и недопускането на затруднения за правните субекти при изчисляването на дължимата обещателна лихва при доброволно изпълнение на задълженията. Подобна трайна нормативна уредба е обоснована и от преамбюла на Директивата, съгласно която всяка държава членка трябва да предприеме решителни действия с цел да създаде култура на плащането в срок, с цел да елиминира забава на плащанията, която е финансово привлекателна за длъжниците при ниски лихви, начислявани за забава.

Българското законодателство предвижда както при гражданските облигационни отношения между лицата, така и при публичните данъчно-осигурителни отношения между лицата и държавата, при неизпълнение на задължението да се дължи законната лихва. Съгласно разпоредбата на чл. 86 от Закона за задълженията и договорите при неизпълнение на парично задължение длъжникът дължи обезщетение в размер на законната лихва от деня на забавата, респективно съгласно разпоредбата на чл. 1 от Закона за лихвите върху данъци, такси и други подобни държавни вземания, неплатените в сроковете за доброволно плащане, неудържаните или удържани, но невнесени в срок данъци, такси, отчисления от печалби, вноски към бюджета и други държавни вземания от подобен характер се събират със законната лихва.

Въвеждането на диференциран размер на лихвата за забава върху неплатените публични държавни и общински вземания за юридически и за физически лица може да доведе до нарушение на принципа на равно третиране на субектите в данъчно-осигурителните им правоотношения с държавата и може да се разглежда като

дискриминационна мярка, стимулираща забава в плащанията на публични задължения от страна на физическите лица.

В мотивите към законопроекта е застъпена тезата, че „еднаквият размер на лихвата за забава за физически лица и търговски субекти ги поставя в неравностойно положение и не е в духа на практиката, която се прилага в някои европейски страни, а именно лихвата да бъде диференцирана.“ В тази връзка следва да се отбележи, че посоченото твърдение е вътрешно противоречиво. Освен това застъпената теза не държи сметка за смисъла на института на законната лихва за забавено изпълнение на парично задължение. Смисълът на този институт е да компенсира кредитора за вредите, които му причинява забавата на длъжника при изпълнението на едно парично задължение. Тези вреди се изразяват в невъзможността кредиторът сам да използва определена парична сума, като те се изчисляват съответно на времето, в което той е лишен от тази възможност. Поради това независимо от качеството на кредитора или длъжника като вид субекти на частното право вредите от забавеното изпълнение на едно парично задължение са едни и същи. Ето защо действащата в момента уредба гарантира равнопоставеността на частноправните субекти, докато въвеждането на предложения диференциран подход би я нарушило и би се стигнало до хипотеза, в която двете страни по едно правоотношение ще дължат различен размер законна лихва в зависимост от качеството им на физическо лице или търговец. Друга възможна хипотеза е при едно и също като размер парично задължение дължимата законна лихва да бъде различна в зависимост от качеството на длъжника. Подобен подход би противоречал както на принципа на равнопоставеност на частноправните субекти, така и на справедливостта. В тази връзка следва да се отбележи, че от направения сравнителен анализ в приложенията към мотивите на законопроекта е видно, че подобно решение е възприето единствено в четири държави членки на Европейския съюз.

Освен гореизложеното е необходимо да се отбележи, че така предложената разпоредба в § 1 от законопроекта на практика ще доведе до празнота в уредбата на института на законната лихва и ще създаде предпоставки за различното прилагане на закона по отношение на значителна част от длъжниците по частноправните отношения.

В § 1 от законопроекта максималният размер на лихвата за забава е диференциран в зависимост от това дали длъжникът е търговец или физическо лице. Търговците и физическите лица обаче не са единствените частноправни субекти. Освен търговците като един от видовете юридически лица, уредени в Търговския закон и Закона за кооперациите, такива са също множество категории юридически лица, субекти на гражданското право, уредени в специални закони. Такива са сдруженията и фондациите (Закон за юридическите лица с нестопанска цел), политическите партии (Закон за политическите партии), читалищата (Закон за народните читалища), вероизповеданията (Закон за вероизповеданията). Такива са също и държавните учреждения, които са юридически лица от учрежденски тип. Субект на частното право е също и държавата, която има своя особена многоотраслова правосубектност. Всички тези частноправни субекти не попадат в категорията търговци. Следователно предложеният законопроект не предвижда максимален размер на законната лихва в случаите, в които длъжникът е юридическо лице извън категорията на търговците. По този начин при практическото прилагане ще възникне въпрос как да се преодолее законовата празнота и да се определи размерът на законната лихва в случай, че длъжникът по правоотношението не е търговец.

Необходимо е да се вземе предвид и обстоятелството, че Директива 2011/7/ЕС въвежда като критерий за обхвата ѝ вида на сделките, а не субектите по нея. Съгласно параграф 9 от преамбюла на Директивата, приложението ѝ е спрямо всички търговски сделки, независимо дали се извършват между частни или държавни предприятия, или между предприятия и държавни органи, като в член 2, параграф 1 се определя, че търговски са сделките между предприятия или между предприятия и държавни органи, които водят до доставката на стоки или предоставянето на услуги срещу възнаграждение.

В допълнение следва да се отбележи, че съгласно ал. 2 на чл. 86 от Закона за задълженията и договорите размерът на законната лихва се определя от Министерския съвет, което е направено с Постановление № 426 на Министерския съвет от 2014 г. Поради това евентуалното приемане на законопроекта и влизането му в сила следва да бъде съпроводено от приемането на ново постановление на Министерския съвет, което да влиза в сила на същата дата. В противен случай до приемането на ново постановление законната лихва за неизпълнение на парично задължение ще бъде само определяема по отношение на максималния допустим размер, който би бил установен с предлаганата ал. 3 на чл. 86.

МИНИСТЪР НА ФИНАНСИТЕ:

ВЛАДИСЛАВ ГОРАНОВ

